

נושא העבודה

בגידות בין בעל לאשתו

תאריך: חשוון תשע"ז (נובמבר 2016)

העבודה מוגשת בחסות העמותה של נוער שוחר משפט עברי

תוכן עניינים

3.....הקדמה אישית.....

4.....מבוא.....

משפט עברי:

6.....השוואה ביחס כלפי הבעל והאישה בנישואים.....

8.....חובות בעל לאשתו ואישה לבעלה.....

11.....ניאוף הבעל וההשלכות.....

משפט ישראלי:

- 14.....התייחסות לבתי דין במשפט הישראלי.
- 16.....בגידה כעילת גירושין.
- 18.....הבדלים ביחס לנושא הבגידה בין בתי דין ובית המשפט.
- 19.....השוואה.
- 20.....סיכום.
- 21.....ביבליוגרפיה.

הקדמה אישית

בעבודה זו, ברצוני להבין אם לגבי יהודים, בגידה של בן הזוג כלפי הבת זוג יכולה להביא לקבלת עונש, פיצוי או להשלכות כלשהן על פי חוק (ואם כן מהם העונשים או הפיצויים הקבועים בחוק), או שהחוק אינו מתערב בעניין זה. (במשפט העברי והישראלי)

בחרתי לעסוק בנושא זה מתוך התעניינותי בחוקי החוזים. הרי בקשרי הנישואין הנוצרים בין בעל ואישה ישנו חוזה הניכרת ביניהם, השאלה איזה התחייבויות מופיעות בחוזה זה? האם עניין הבגידה מופיע שם או שאיסור הבגידה הוא נורמה חברתית בלבד הנהוג בתרבות של התקופה שלנו.

בנוסף, לצערנו, בגידה היא דבר שכיח מאוד בחברתנו, וזהו דבר הפוגע מאוד בצד הנבגד וגורם להרבה נזקים- חברתיים ונפשיים לכל הסביבה הקרובה לאותו הזוג ובייחוד לבת הזוג הנבגדת. לכן אני רואה בנושא זה הרבה חשיבות.

מבוא

בעבודה הזו אנו נתייחס בעיקר להבדלים בהגדרה של נישואים בין המשפט העברי, הכולל את צורת ההסתכלות של התנ"ך, התורה שבעל פה וחכמי דורנו, לבין המשפט הישראלי, המושפע מתרבות הדור הנוכחי הכולל בתי משפט, פסיקות, חוקי המדינה וגם בתי דין.

אנו גם נדבר על ההבדלים בין המשפט העברי של פעם לבין המשפט העברי של היום (אשר מושפע גם הוא מהמציאות של היום) ואת המקום של בתי דין במערכת המשפט של היום.

כאשר נבין את צורת ההסתכלות השונה של השיפוטנים הנזכרים למעלה, נוכל גם להבין וללמוד את ההבדלים בחוקים של כל אחד מהם בנוגע לבגידת בעל באשתו.

נשאלת השאלה, מהי זכות מידת התערבותם של בית המשפט ובית הדין בעניין הבגידות בנישואין? מצד אחד, נושא הבגידות בנישואין הוא עניין אישי הקשור לחיים אישיים ופרטיים ולנורמות חברתיות של בני אדם.

אך מצד שני, הנישואין הם יותר מסתם קשר חברתי ופרטי בין שני אנשים, קשרי נישואין נוצרים על ידי

תמוז תשע"ו

חוזה, ולכן- האם קשרים אינטימיים עם אדם נוסף נחשבים הפרת חוזה? כדי לענות על זה, אנו נברר את התוכן של החוזה.

הרי ידוע שבישראל ישנו חוק שמעניש על ריבוי נישואין "נשוי הנושא אישה אחרת, ונשואה הנישאת לאיש אחר דינם-מאסר חמש שנים"¹, אך בבגידה, הבוגד אינו יוצר קשר נישואים עם אדם נוסף ולכן קשר נוסף זה אינו נכנס להגדרה של כריתת חוזה נישואים עם יותר מאדם אחד.

גם במשפט העברי נשאלת השאלה מה ההשלכות של בגידה של בן הזוג. בהיות ולאישה אין בלעדיות על הגבר ויכולות להיות לבעל יותר מאישה אחת, לכן, אם הגבר יקיים יחסי מין עם אישה אחרת, האם זה ייחשב לאסור? בחרתי לעסוק בנושא זה בעבודתי בשל התעניינותי במורכבותו.

במשפט העברי נתמקד באופי הזוגיות של בעל ואישה ונבדוק את העונש שניתן על בגידה(במידה וקיים עונש)

במשפט הישראלי נתמקד בהשתלבות המדיניות של בתי דין עם המשפט הישראלי ועם המדינה. ואת השפעת השתלבות זו על החלטות שנלקחות בנוגע להשלכות של בגידה על חיי הנישואין(כגון גירושין ודרך חלוקת הרכוש)

משפט

¹ עבירת הביגמיה-סימן ח' לחוק העונשין: עבירת ריבוי נישואין, סעיף 176

עברי

השוואה ביחס כלפי הבעל והאישה בנישואים

כדי להבין את החוקים ואת העונשים במשפט העברי צריך קודם להכיר את הצורה בה המשפט העברי רואה את האישה ואת הבעל ומה ההתייחסות שלו לכל אחד מהם.

שוני ההתייחסות לכל אחד מהם מתחיל בחטא אדם וחווה.

הפיתוי שפיתתה חווה את אדם בגן עדן לאכול מעץ הדעת נתפס ביהדות ובנצרות כחטא חמור ביותר שתוצאותיו היו הרות אסון לאנושות כולה. מעשה זה יצר תדמית שלילית לאישה בעיני הוגי דעות רבים.

היא נתפסה לא רק כאחראית לגירושו של אדם מגן עדן ולטרחתו המרובה בהשגת מזונותיו, אלא אף

לירידתו ממדרגות עליונות שהיה בהן קודם לאכילתו מעץ הדעת. לדעת כמה מן החכמים, הביאה חווה

את המוות לעולם, ויש אומרים שאף קיצרה את חיי בני האדם.

בנוסף, נטען גם כי לפני החטא היחס בין אדם וחווה היה יחס של שוויון, הדדיות ושיתוף. אך לאחר החטא

ה' ציין בעונש לחווה, "ואל אישך תשוקתך והוא ימשל בך"², "כאן בעצם מובא שינוי יחסו של האדם כלפי

---

² בראשית פרק ג' פסוק ט"ז

תמוז תשע"ו

האישה-חווה. כאן אנו רואים לראשונה כי מאחווה ושוויון נוצרו שני מעמדות שונים, אחד לגבר ואחד לאישה.

"רובם המכריע של חכמי ישראל ראו בשני חלקי הכתוב בבראשית, "ואל אישך תשוקתך והוא ימשל בך", שני חלקים נפרדים: הראשון מדבר על תשוקת האישה לבעלה, והשני על זכותו לשלוט בה."³ לעניין זה כתב הרמב"ן:

אותה שתהיה נכספת מאוד אל בעלה...והוא יחזיק בה כשפחה...והנה זו מדה כנגד מדה: כי היא נתנה גם לאישה, ויאכל במצותה, וענשה שלא תהיה היא מצוה עליו עוד, והוא יצוה עליה כרצונו.⁴

יש כאן את המונחים "עבד" ו"שפחה", אשר מראים כי דעת הרמב"ן בעניין המעמדות השונים היא שהגבר מעכשיו שליט על האישה, וכיוון שהאישה חטאה בכך שציוותה עברה על אדם בחטא האדם הראשון, כך עונשה הוא שמעתה והלאה הגבר הוא שיצווה על האישה וישלוט בה, כלומר, מעמדו של הגבר הופך למשמעותי יותר ממעמדה של האישה. לעומת זאת, ישנם מפרשים המתנגדים לתפיסה הזאת ולפירוש הזה, כגון רש"י:

"ואל אישך תשוקתך"- לתשמיש. ואף על פי כן אין לך מצח לתובעו בפה, אלא "הוא ימשול בך"-הכל ממנו, ולא ממך. "תשוקתך"-תאוותך.⁵

פירוש זה נטל את כל העוקץ מההקשר השלילי הקשה לתדמית האישה נעולה מן הכתוב- הבעל אינו השליט והיא אינה השפחה. כוונת הכתוב היא לומר רק בתחום יחסי האישות, האישה תהא מסויגת יותר מטבעה ותתבייש להביע את רצונותיה במפורש ורק תרמוז עליהם ולכן הגבר יהיה היוזם והשליט בתחום הזה.

אמנם פרשנותו של רש"י מצומצמת ואינה דעת הרוב, ולכן הרבה מפרשים התעלמו מפרשנותו של רש"י. לסיכום ניתן להבין שלגבר יש במשפט העברי יותר מקום בקשר הזוגי עם אשתו. ואם היחס כלפי הבעל והיחס כלפי האישה הוא אינו יחס זהה, נשאלת השאלה האם גם החובות של בני הזוג אחד כלפי השני שונים?

³ גרוסמן אברהם, "הוא ימשול בך"- בין תיאוריה למציאות, דעת לימודי יהדות ורוח, גיליון מס' 93, תשס"ג.

⁴ פירוש הרמב"ן לספר בראשית פרק ג' פסוק ט"ז

⁵ פירוש רש"י לספר בראשית פרק ג' פסוק ט"ז

חובות בעל לאשתו ואישה לבעלה:

כדי להגיע לשאלה הסופית שלנו (עניין השלכות הבגידה של בעל באשתו) יש קודם לחקור מה הזכויות והחובות של כל אחד מבני הזוג, כפי שראינו לפני כן, מעמד האישה שונה ממעמד הגבר במשפט העברי, ולכן קיימת אפשרות וגם נראה שכמו כן גם הזכויות והחובות של כל אחד מבני הזוג שונות זו מזו. לדברי הרמב"ם, הגבר מתחייב לאישה בדברים אלו:

- א. מזונות- צורכי הכלכלה המשותפים של האישה. הבעל חייב לתת לאישה את מזונותיה לפי המינימום הדרוש לה בהתאם לתרבות התקופה, המקום והחברה שבהם הם חיים. בנוסף ישנם שני כללים לגבי זכות זו, והם, שהאישה זכאית לרמת המזונות שהבעל מרשה לעצמו, וגם שהיא זכאית להמשיך לחיות ברמת חיים כפי שחייתה לפני הנישואים.
- ב. כסות ומגורים- חובת הבעל לספק לאשתו בגדים, כלי בית ומגורים(זכאית לדירה משותפת עם בעלה). נוסף על כך חובה עליו לתת לה גם תכשיטים (כמנהג המדינה אם לא יותר מכמנהג המדינה ולפי עושרו).

- ג. עונה- הבעל חייב לחיות חיי אישות עם אשתו.
- ד. ריפוי- אישה שחלתה, חייב הבעל לדאוג לרפוייה ולממן את הוצאות הריפוי.
- ה. פדיון משבי- נשבית, חייב לפדותה. בכל מקרה שנשללה מהאישה חירותה, הבעל חייב כל שביכולתו לשחררה. יש הפוסקים שחובת הפדיון חלה רק אם האישה נשבתה בכוח ובמקרה, ויש הפוסקים שגם אם נשבתה או התחייבה מאסר באשמתה, חובת הבעל לפדותה.
- ו. עיקר כתובה- בשם זה מתכוונים לסכום הקצוב הכתוב בכתובה, שהבעל חייב לתת אותו לאישה אם הנישואין פורקו בגללו. סכום זה הוא מאתיים זוז, לאלמנה או לגרושה נותנים מאה זוז.
- ז. מתה אשתו, חייב הבעל לממן את קבורתה והספדה כמקובל במדינה.
- ח. מזונות ומדור אחר מותו- למרות שאין האישה יורשת, היא זכאית להמשיך לגור כל חייה, עד שתתחתן, בבית שבו חייתה עם בעלה ולקבל תשלום מזונות מכספי הירושה, חוב זה קודם לתשלום הירושה.
- ט. מזונות הבנות- הבנות ממשיכות להתפרנס מן הירושה יד לנישואיהן והן קודמות לירושת הבנים. לדברי הרמב"ם בנוגע לחובות הגבר :
- והעשרה, שלושה מהן מן התורה, ואלו הן : שארה, כסותה ועונתה...והשבעה מדברי סופרים, וכולן תנאי בית דין הם : האחד מהם "עיקר כתובה", והשאר הם הנקראים " תנאי כתובה". ואלו הן : לרפואתה אם חלתה, לקברה כשתמות, ולהיות ניזונת מנכסיו אחרי מותו עד שיתארסו, ולהיות בניה הזכרים ממנו יורשין כתובתה יתר על חלקם בירושה שעם אחיהם⁶
- ואילו האישה מתחייבת לגבר בדברים אלו :
- א. מעשה ידיה- האישה חייבת לבצע בביתה את התפקידים שנשים מאותם חוגים ובאותה רמת חיים רגילות לעשותן : "הכל כמנהג המדינה"⁷. מדובר בעיקר בניהול משק הבית וגידול הילדים. מבנה המשפחה המתואר בהלכה הוא זה : החובה לדאוג לאמצעי קיום למשפחה מוטלת על הבעל, ואילו החובה המוטלת על האישה היא לנהל את הבית. "תקנו חכמים שיהיו מעשי ידי האישה כנגד מזונותיה"⁸
- ב. מציאתה- אישה שמצאה מציאה, המציאה שייכת לבעל, והיא מצטרפת לכספים שהוא מייעד

⁶ רמב"ם, הלכות אישות פרק י"ב, חובות הבעל

⁷ כתובות נט, ב

⁸ אישות יב, ד

לפרנסת המשפחה

- ג. פירות נכסיה- הרכוש שהאישה מביאה לבית בעלה, הן רכוש שהיה לה לפני הנישואין והן הרכוש שהיא רוכשת בימי הנישואין, כגון כסף וירושה, נשאר של האישה, אבל לבעל יש זכות בפירות נכסיה.
- ד. ירושתה- הבעל יורש את אשתו. אם האישה מתה לפניו, עוברים כל נכסיה לבעלותו.

לדברי הרמב"ם :

והארבעה דברים שזוכה בהן, כולם מדברי סופרים. ואלו הן : להיות מעשי ידיה שלו, ולהיות מציאתה שלו, ושיהיה אוכל כל פירות נכסיה, ואם מתה בחייו יירשנה, והוא קודם לכל אדם בירושה⁹

על פי מה שראינו, אופי החובות של הבעל כלפי אשתו הן יותר דאגה לצרכיה, האישה מוצגת כבאחריות הבעל ולא כאחראית על עצמה. כלומר, האישה שייכת לבעל. ולכן, גם רכושה של האישה עוברים לבעלה לאחר החתונה, כפי שמצוין בחובותיה כלפיו.

למרות זאת, יש להדגיש את העניין שזה שהאישה בשייכות הבעל אינו אומר שהתורה מרשה לבעל לעשות באשתו כרצונו, לתורה יש המון כבוד כלפי האישה והיא גם מחייבת את הבעל לשמור על כבודה. ניתן לראות זאת במספר החובות שיש לבעל כלפי אשתו, שהוא גדול ממספר החובות של האישה כלפי בעלה. וחובות אלה מפורטות ונועדו לדאוג שלאישה יהיה טוב עם בעלה, ושהוא ידאג לכל צרכיה, ושהוא ישמור על בריאותה ואפילו שהוא ידאג לקנות לה תכשיטים כמנהג התקופה והמקום. כלומר, התורה משמשרת על כבודה, גופה, ונפשה של האישה בקפידות רבה ובכך מדגישה לכולם את חשיבותה של האישה.

אך אף על פי כן, יש לשים לב שיש הקפדה וחשיבות מבחינת התורה שהאישה תהיה שמורה לבעלה בהיות והיא שייכת לו, כאשר בחובות הבעל לאשתו, אין החשיבות שהוא יהיה שמור לה נראית לעין. לכן יש להסיק שבגידת בעל כלפי אשתו תהיה פחות משמעותית, אם בכלל, מבחינת התורה היות והבעל אינו שייך לאשתו מאותה בחינה כמו שהיא שייכת לו.

⁹ רמב"ם, הלכות אישות פרק י"ב, זכויות הבעל

ניאוף הבעל וההשלכות:

ניאוף, מהו? רש"י מפרש כי הביטוי "ניאוף" מתייחס לקיום יחסי מין עם אשת איש בלבד, לעומת זאת, האבן עזרא¹⁰ וחזקוני¹¹ חלוקים, וסבורים כי זהו איסור כללי על כל קיום יחסי מין אסורים, שאחד מביטוי, ואולי העיקרי שבהם, הוא קיום יחסים עם אשת איש.

כיוון שההגדרה העיקרית של ניאוף בתורה מיוחסת לבגידתה של אישה לבעלה, נשאלת השאלה מה ההתייחסות של התורה לניאוף של גבר כלפי אשתו, האם יש בכלל הגדרה כזאת?

לשאלה הזאת התקשיתי למצוא תשובה במאמרים, ספרים ופירושים, ולכן ראייתני באופן אישי רב מחכמי הדור הנוכחי- הרב משנה ישראל רייזמן אשר גם מעביר שיעורי תורה דרך הרשת באתר " קול הלשון".

תשובתו של הרב לשאלתי (האם יש יחס בתורה גם לבעל שבוגד באשתו ולא רק לאישה שבוגדת בבעלה)

¹⁰ פירוש האבן עזרא ל"לא תנאף" בעשרת הדיברות

¹¹ פירוש חזקוני ל"לא תנאף" בעשרת הדיברות

"התורה מקפידה מאוד מאוד על בעל הבוגד באשתו, וכפי שמשמע מפסוקי הנביא מלאכי פרק ב פסוק יג) "וְזֹאת שְׁנִית תַּעֲשׂוּ, פְּסוּת דְּמַעָּה אֶת מִזְבַּח ה' בְּכִי וְאֶנְקָה, מֵאִין עוֹד פְּנוֹת אֶל הַמִּנְחָה, וְלִקְחַת רְצוֹן מִיַּדְכֶם : וְאִמְרַתֶם עַל מָה, עַל כִּי ה' הֵעִיד בֵּינֵךְ וּבֵין אִשְׁתְּ נְעוּרֶיךָ, אֲשֶׁר אָתָּה בְּגַדְתָּהּ בָּהּ, וְהִיא חִבְּרָתְךָ וְאִשְׁתְּ בְּרִיתְךָ : וְלֹא אֶחָד עָשָׂה [רש"י : הקב"ה, לאדם וחווה תחילה], וְשָׁאָר רֵיחַ לוֹ [הרוחות והנפשות לי היו, מאדם הראשון יצאו כולם], וְמָה הָאֶחָד [שבזוג] מִבְּקֶשׁ [למצוא עלילות לאשתו שהיא בת זוגו, שהיא זָרַע אֱלוֹהִים [מה הוא תועבה שמבזה אותה], וְנִשְׁמְרַתֶם בְּרֵיחְכֶם וּבְאִשְׁתְּ נְעוּרֶיךָ אֶל בְּגוֹד כְּמוֹבֵן שֶׁאֵין כָּאֵין שׁוֹם גִּילּוּי בְּדֵל שֶׁל הַבְּנָה לְבִגְדַת גְּבָרִים בְּנִשׁוּתֵיהֶם, אֲנִי לֹא זֹכֵר מִיָּלִים עוֹצְמַתִּיּוֹת כֹּאֲלֵהּ בְּנוֹגַע לְבִגְדַת נָשִׁים בְּבַעֲלֵיהֶן, אֲפִי שֶׁשֶׁם הַחֲמִירָה הַתּוֹרָה יוֹתֵר בְּעוֹנֵשׁ, הַתּוֹרָה גִּילְתָּהּ בְּמִיָּלִים בְּרוֹרוֹת אֶת חוֹסֵר הַמוֹסְרִיּוֹת הַנּוֹרָאָה בְּבִגְדַת בְּעָלִים בְּנִשׁוּתֵיהֶם.

לא רמת העונש קובעת את החומרה שבדבר, הרמב"ן מבאר שבעצם מצוות עשה שבתורה עומדות ברמה יותר גבוהה ממצוות הלא תעשה, ועם כל זה העונש על מצוות לא תעשה חמורה יותר מהעונש על ביטול מצוות עשה, והוא מסביר שעצם החוסר לנשמה בביטול מצוות העשה היא כבר העונש הכי גדול ששייך, כך שלעיתים החטא שהתורה לא מענישה חמורה יותר, והעונש הוא בעצם המעשה הנוראי. כלומר, כן קיימת התייחסות של התורה בנידון, אך בעיקרון, אין עונש לבעל הבוגד באשתו. חוץ מבמקרים מסוימים-

אם הבעל נאף באשתו עם אישה רווקה אין על זה עונש, אך אם הוא נואף בה עם אישה נשואה דינו של הגבר הנואף מוות.

"ואיש אשר ינאף את אשת איש אשר ינאף את אשת רעהו, מות יומת הנאף והנאפת"¹²

וכמוכן שיש גם את האיסור הקדום ביותר בתורה שלא לנאף- "לא תנאף"¹³

גבר נשוי שבוגד באשתו עם אישה רווקה לא נקרא נואף, אישה נשואה שבוגדת בבעלה עם גבר רווק/נשוי נקראת נואפת, וגבר נשוי/רווק בוגד באשתו עם אישה נשואה נקרא נואף.

¹² ויקרא, כ',

¹³ ספר שמות, פרק כ', פסוקים ב' – ד', עשרת הדיברות

משפט

ישראל

התייחסות לבתי דין במשפט הישראלי:

מיום הקמת המדינה ועד היום, קיימים קונפליקטים בין חילונים לדתיים בנושא אופי המדינה. רצון הדתיים בארץ ושאיפתם היא שמדינת ישראל תהיה מדינת הלכה-אשר חוקיה ובתי משפטה יהיו מונתגים על ידי התורה וההלכה היהודית. בניגוד למגזר הדתי, המגזר החילוני מתנגד נחרצות למדינת הלכה. החילונים חפצים במדינה יהודית אשר אזרחיה יהיו יהודים, אך שלא תהיה בה כפיות דתית. השאיפה שלהם היא מדינה דמוקרטית בעלת אופי זהה למדינות האחרות. בשל הקונפליקט הנ"ל, הוחלט פתרון שמטרתו לרצות כמה שיותר את שני הצדדים, והוא שמדינת ישראל תוגדר כמדינה יהודית דמוקרטית. אשר תשלב בין ערכי הדמוקרטיה ובין אופי היהדות. החלטה זו קובעת בין השאר כי כאשר קיימים סכסוכים בין אזרחי המדינה, לבעלי הסכסוך תהיה זכות להחליט אם רצונם הוא ליישב את הסכסוך על פי התורה וההלכה היהודית בבית דין רבני, או, ליישב את הסכסוך על פי חוקי המדינה עצמה אשר מושפעים מחוקי התורה אך גם מושפעים מהמנדט הבריטי ומערכי הדמוקרטיה.

תמוז תשע"ו

נושא העבודה הוא "בגידות בין בעל לאשתו" ולכן אנו נתייחס ונרחיב אך ורק בעניין של ההתייחסות של המשפט הישראלי לבתי דין רבניים בכל מה שקשור לנישואין וגירושין.

חשוב לציין כי כל מה שארחיב עליו לגבי בתי דין עדיין נמצא תחת הכותרת של "משפט ישראלי" כיוון שאלה דברים אשר מתקשרים למערכת המשפט הישראלי ואלה חוקים ששוננו והושפעו בבתי דין רבניים כתוצאה מהתקופה של היום ומהמוסר של היום ושל המשפט הישראלי. היות ולמשפט הישראלי יש סמכות על בתי דין רבניים בענייני נישואין וגירושין¹⁴.

נישואין הוא אחד הנושאים הכי מרכזיים וחשובים ביהדות. ישנם הרבה אנשים (לא רק דתיים) שרואים חשיבות בחתונה כדת משה וישראל.

ולכן, יש לזוג אפשרות להתחתן או בחתונה אזרחית או בחתונה יהודית דרך הרבנות.¹⁵

חתונה רבנית היא חתונה שמוכרת על פי המדינה, בעוד חתונה אזרחית מוכרת בעיקר מבחינת החוזה עצמו, כחתונה אזרחית שני הצדדים כורתים ביניהם חוזה שבו הם מסכימים להתייחס אחד לשני כאל זוג נשוי ולגור ולהתנהל כמו זוג נשוי. החוזה נחשב לתקף בעיני המדינה ואם וכאשר הזוג ירצה להתגרש, הם לא יצטרכו לעבור דרך הרבנות.

לכן ישנן שתי דרכים להתגרש, האחת-דרך הרבנות(בבית דין), והשנייה- דרך בית משפט לענייני משפחה. כאשר בני זוג שהתחתנו דרך הרבנות חפצים להתגרש, יש להם אפשרות לבחור אם הם רוצים להתגרש בתנאי בית משפט לענייני משפחה או בית דין. יש לציין שאם יבחרו להתגרש דרך בית משפט לענייני משפחה, עדיין תהיינה לפעמים השפעה של בית דין במשפט.

עתה שהובהר לנו מה המיקום של בתי דין במשפט הישראלי וההתייחסות אליהם, ניתן להבין קצת יותר את הצורה בה פועלת מערכת המשפט כיום בענייני נישואין וגירושין וכך להמשיך לחקור על הנושא. מה קורה כאשר בעל בוגד באשתו? האם יש לכך התייחסות כלשהי בבתי דין או משפט לענייני משפחה?

¹⁴ הצעת חוק נישואין וגירושין, התשע"ג-2013 סעיף 20

¹⁵ הצעת חוק נישואין וגירושין, התשע"ג-2013 סעיף 2

בגידה כעילת גירושין:

בתת פרק הקודם הזכרתי את העובדה שהתקופה החדשה של היום השפיעה גם קצת על ההתייחסות והשיפוט של בתי דין כיום בהתאם לשוני שבתקופה הנוכחית. לדוגמא, כאשר חקרנו את המשפט העברי, גילינו שאין עונש לגבר שבוגד באשתו, אך מה שכן, ישנם השלכות אחרות לבגידה של גבר שבתי דין מתייחסים אליהם. בימינו, בגידה של בעל באשתו יכולה להוות עילה לגירושין יותר מאשר פעם. כמו שמוזכר במאמר הבא :

...בעוד שבעבר היו בתי דין רבניים שנמנעו מכפיית גט בגין בגידת הבעל, הרי שלנוכח המציאות שהתחדשה בתקופה האחרונה, נוטה הפסיקה הרבנית למגמה של כפיית גט...¹⁶

לפני שנתחיל לדון בעניין הגט בכפייה, יש לציין ולהקדים לומר שאישה שבעלה בגד בה עם אישה אחרת – מה שיוצר אצלה מאיסות כלפיו – לא מחויבת לחיות איתו

בגידה וחיים עם "ידועה בציבור" – עילה לכפיית גט? מאת אליאב שוחטמן¹⁶

תמוז תשע"ו

" דעל דעת הכי (=שעל דעת כן) לא נשתעבדה לכתחילה, דכיון שמצות העונה בעי(=צריכה להיות) בקירוב

דעת שלמה ביניהם" ¹⁷

גם אם עדיין לא הוכח בבית דין שהבעל בגד, אבל בידי האישה מקצת ראייה לכך – מותר לה להימנע מלחיות עם בעלה עד שהעניין יתברר. הסיבה לכך היא, שעל פי ההלכה שפסק הרמב"ם " אם אמרה מאיסתיהו ואיני יכולה להיבעל לו מדעתי – כופין אותו לשעתו לגרשה לפי שאינה כשבויה שתיבעל

לשנאווי לה" ¹⁸

ועכשיו, לגבי כפיית גט, נאמר:

"מי שהוא רועה זונות ואישתו קובלת עליו אם יש עדות בדבר שלא אותו עם מנאפים או שהודה, יש

אומרין שכופין אותו להוציא..." ¹⁹

מקור מרכזי נוסף על בגידה כעילה לגירושין אשר מסביר את עילה זו:

פעם אחת בא מעשה לידי, לאה טוענת על ראובן שהיה רועה זונות והוא כופר ופסקתי שאם תביא עדים שהוא כן, יוציא ויתן כתובה. איבעית אמא קרא ואבע"א גמרא ואבע"א סברא. קרא דכתיב אם תיקח נשים על בנותי ואבעה אמא גמרא יבמות דאמרין הכא והוא דאפשר למיקים בסיפוקיהו ובנדון זה כתיב ורועה זונות יאבד הון. ואיבעית אמאס ברא דגרע מכל הני דפרק המדיר" ²⁰

אם נסתכל בעיון, הרי האגודה מביא שלושה טיעונים לביסוס פסיקתו: (1) הטעם המקראי, הלקוח מדברי לבן הארמי אל יעקוב (בראשית לא נ"י) "אם תענה את בנותיי ואם תיקח נשים על בנותי..."

(2) הטעם הגמראי, המתייחס לדיון ביבמות דף סה א, באשר לנשיאת אישה שנייה, ויתר פרוט-לתנאי שהוצב שם על ידי רבא: "דאמר נושא אדם כמה נשים והוא דמצי למיקם בסיפוקיהו" לפי טעם זה מאחר ו"רועה זונות יאבד הון" הרי הוא אינו מספק מזונותיה.

(3) הטעם שבסברא, שהיות הבעל רועה זונות, בכך הוא גרוע יותר מכל האמור בפרק המדיר.

לסיכום, אישה אשר בעלה בוגד בה רשאית לבקש גט ובכך להתגרש ממנו.

¹⁷ מרדכי גרוס" חיוב עונה כשהאשה חושדת בבעלה "דברי משפט ה צ-צא) התשנ"ח. (שם נאמר עוד שבכך שווה דינה של האישה לזה של האיש. שגם הוא, אם" מצא בה דבר ערווה מכווער שנהגה שלא כדת, לית לו שעבוד בזה ולא לאו דלא יגרע)

¹⁸ משנה תורה, אישות, פרק יד, הלכה ח.

¹⁹ ערוך שולחן הלכות גיטין קנ"ד ט"ז.

²⁰ מקור ההלכה בהביאו הרמ"א והר"י קארו הוא בספר באגודה

הבדלים ביחס לנושא הבגידה בין בתי דין ובית המשפט:

קיימים סכסוכים רבים בין הגישה של בתי דין לבין הגישה של בתי משפט לענייני משפחה בנושא בגידות, בתי דין מייצגים את הדעה הקדומה של התורה בנושא אשר קיימת זה זמן רב ביותר (מאז שמשה רבינו הביא את התורה מסיני על פי האמונה הדתית).

דעתם של בתי משפט היא שההתנהלות של בתי דין בעניין בגידות היא פרימיטיבית, בתי דין מתייחסים באופן קשוח לבגידה של אישה בבעלה, בעוד אין שום עונש לבעל שבגד, אם ירצה בכך, הוא יוכל להתגרש מאשתו ולהתחתן עם האישה עמה הוא בגד בה איתה בעוד אישה שבגדה לא תוכל להינשא לא לבעלה ולא לבעולה.

"בדין היהודי, אשה נשואה המקיימת יחסי מין עם גבר זר עוברת עבירה דתית המוגדרת ניאוף, בעוד שאיסור זה לא חל על הבעל הנשוי המקיים יחסי מין עם פנויה"²¹

"איסור הניאוף עצמו איננו חלק ממשפט המדינה. מבחינת המשפט החילוני, יחסי מין שאדם נשוי

מקיים עם מי שאינו בן-זוגו אינם בגדר עבירה פלילית או עוולה אזרחית" ²²

בתי משפט רואים בדין היהודים דין שוביניסט שאינו מתייחס לאישה בצורה שוויונית לגבר. " האחריות

²¹ דיני המשפחה בישראל, כרך א (ירושלים תשמ"ד), עמ' 109, פ' שיפמן
²² דיני המשפחה בישראל, כרך א (ירושלים תשמ"ד), עמ' 109, פ' שיפמן

תמוז תשע"ו

הראשונית לכוח המיקום הקטן יותר של האישה נופלת על הדיון הדתי...פרי התייחסות הדין הדתי

האוחז בענייני נישואין וגירושין²³

בדין העברי, החלוקת רכוש בין הגבר לבין אשתו אינה שווה, וכאשר אישה בוגדת בבעלה היא גם אינה זוכה לכתובה²⁴ בעוד בבתי דין לענייני משפחה, יש הפרדה בין מעשה הבגידה לבין חלוקת הרכוש²⁵:
 "נטישת הבית או בגידה עשויות ליצור קרע בין בני הזוג ובדרך זו לשים קץ לשיתוף, אך אין נענשים עליהן למפרע על ידי נטילת הזכויות ברכוש המשותף"²⁶

לפי אמונה זו, בית המשפט הישראלי חייב את בתי הדין לנהוג באותה צורה בענייני רכוש.²⁷

השוואה

במהלך העבודה ראינו כי ישנם דברים רבים הדומים בין המשפט העברי למשפט הישראלי. הדבר ברור מאליו מאחר ורוב בני הזוג בארץ מתחתנים בחתונה רבנית, ולכן כאשר הבעל בוגד באשתו, טבעי שאם הזוג יפנה למדינה כתוצאה מכך במטרת כלשהי כגון גירושין, טבעי שהדרך בה יתנהל המשפט תהיה מושפעת בהרבה מהמשפט העברי. המשפט הישראלי מבוסס על המשפט העברי, מכאן הדמיון הרב ביניהם.

אך ישנו הבדל מהותיים מאוד בין המשפט הישראלי למשפט העברי. בעוד שבמשפט העברי ישנה התייחסות שונה לגמרי בין בעל שבגד באשתו (שאינו מקבל עונש על כך) ובין ההתייחסות לאשה שעשתה את אותו מעשה (אשר בעלה צריך לגרש אותה והיא אסורה לבעלה ולבועלה). המשפט הישראלי משתדל להקטין את ההבדלים בהתייחסות לשני בני הזוג ככל הניתן, (בלי שיפגע במידה גדולה בעיקרון המשפט העברי היות ואנו מדינה יהודית) ולכן בית המשפט לענייני משפחה מתייחס לבגידה בעילה לגירושין באותה מידה בין עם הבעל הוא בוגד ובין אם האישה היא הבוגדת. זאת ועוד, המשפט הישראלי אינו מתייחס למעשה הבגידה כדבר משפיעה על דרך חלוקת הרכוש בין שני הצדדים המתגרשים. אך חשוב לזכור שהמשפט הישראלי מבוסס על המשפט העברי בדין יהודים, לכן לא יכול להיות הבדל

²³ ע"א 264/77 דרוז נ' דרוז, פ"ד לב(1) 829,

²⁴ "אישה שבגדה בבעלה תאבד את זכותה לכתובה ותוספתה." עו"ד ערן עזרא

²⁵ סעיף 5 לחוק יחסי התשל"ג 1973: "עם פקיעת הנישואין עקב גירושין או עקב מותו של בן-זוג זכאי כל אחד מבני-הזוג למחצית שווים של כלל נכסי בני-הזוג. ..."

²⁶ ע"א 264/77 דרוז נ' דרוז, פ"ד לב(1) 829, בעמ' 832. פסק דין זה ופסק דין זיסרמן נ' זיסרמן, פ"ד מג(3) 205, נזכרים בהסכמה בע"א 1135/02 וזגיאלי נ' בית-הדין הרבני האזורי, פ"ד נו(6) 14, וכן גם בפסקי דין אחדים של בתי-המשפט למשפחה, שדחו תביעות לחלוקה לא שוויונית של הרכוש בשל ניאוף

²⁷ סעיף 13(ב) לחוק יחסי ממון התשל"ג 1973: "בענין שחוק זה דן בו ינהג גם בית-דין דתי לפי הוראות חוק זה. ..."

ניכר בין השניים.

סיכום

משפט עברי-

ראינו על פי הזכויות והחובות של כל אחד מבני הזוג בחוזה הנישואין, שבעניין האישה, יש הקפדה וחשיבות מבחינת התורה שהאישה תהיה שמורה לבעלה בהיות והיא שייכת לו. בעוד לבעל יש חובות מרובות שקשורות לדאגה לאשתו וצרכיה. חובות אלה באות להדגיש שהתורה מכבדת את האשה וחשוב לה שלאשה יהיה טוב עם בעלה. אישה שנואפת בבעלה אסורה לבעלה ולבעלה, ובמקרים קיצוניים בעבר, היו מוציאים להורג את הנואף והנואפת. (הנואף = מי שקיים יחסי מין עם אותה האישה אשר נשואה לגבר אחר)

בעל הבוגד באשתו : -עם אישה נשואה, נקרא נואף (יכול להיענש על זה במוות)
-עם אישה רווקה, אין על זה עונש. היות לאישה יש דגש שתהיה שמורה לבעלה אבל אין דגש על הבעל להיות שמור לה.

אישה שלא מאושרת עם בעלה בחיי הנישואים שלהם כתוצאה מבגידה מתמשכת -כלומר, לא בגידה חד פעמית, אלא שהבעל בוגד בה באופן קבוע, הבעל נקרא "רועה זונות" ורשאית האישה לבקש כפיית גט וכך להתגרש ממנו בטענת מאיסות כלפיו (אם יש לה ראייה לכך שהוא בוגד בה) מהסיבה שהתורה מתייחס לרגשות האישה בחשיבות ואינו רוצה שהאישה תרגיש כשבויה אצל בעל שהיא שונאת.

משפט ישראלי-

במשפט הישראלי ראינו שיש מקום למשפט העברי גם כיום במערכת המשפט של המדינה. אך למרות זאת הטיפול וההתייחסות לבגידות שונים מאשר במשפט העברי. קודם כל, בימינו כבר לא ניתן להרוג אישה שבוגדת ואת איש שאיתו היא בגדה בבעלה. גישת המשפט הישראלי יותר שוויונית בנוגע להשלכות הבגידה- מהווה עילת גירושין אך אין עונש על הבגידה עצמה, וגם אופן חלוקת הרכוש בסיום הנישואין אינה מושפעת מהבגידה.

גם המשפט העברי כיום שונה קצת, הוא נותן אישור לפיית גט בקלות רבה יותר מבעבר.

תמוז תשע"ו

נוסף על כך, במשפט הישראלי קיימת דרך נוספת להתחתן הנקראת "חתונה אזרחית" אשר אינה מושפעת מחוקי הדת היהודית. זהו חוזה נישואין שמוכר על ידי המדינה בתוצאה מעצם היותו חוזה לכל דבר ועניין, ולכן אם כאשר הצדדים של חתונה זאת ירצו להתגרש, הגירושים לא יהיו מושפעים מהמשפט העברי.

רשימה ביבליוגרפית

חקיקה

עבירת הביגמיה-סימן ח' לחוק העונשין: עבירת ריבוי נישואין 1959

חוק יחסי ממון התשל"ג 1973

הצעת חוק נישואין וגירושין, התשע"ג-2013

פסיקה

ע"א 264/77 דרור נ' דרור, פ"ד לב(1) 829,

זיסרמן נ' זיסרמן, פ"ד מג(3) 205

ספרות מחקר

ספרים

פי' שיפמן, דיני המשפחה בישראל, כרך א, ירושלים, תשמ"ד

מאמרים

מרדכי גרוס, 'חיוב עונה כשהאשה חושדת בבעלה', דברי משפט ה צ-צא (התשנ"ח)

עו"ד ערן עזרא, 'אישה שבגדה בבעלה תאבד את זכותה לכתובתה ותוספתה'

אליאב שוחטמן, 'בגידה וחיים עם "ידועה בציבור"-עילה לכפיית גט?'

משפט עברי

מאמרים

גרוסמן אברהם, "והוא ימשול בך"- בין תיאוריה למציאות, דעת לימודי יהדות ורוח, גיליון מס' 93

(תשס"ג).

מקורות

בראשית פרק ג' פסוק ט"ז

ויקרא, כ, י

שמות, פרק כ', פסוקים ב' - י"ד

ספרות הפסיקה

מקור ההלכה בספר באגודה בהביאו הרמ"א והר"י קארו בספר באגודה

משנה תורה, אישות, פרק יד, הלכה ח.

הלכות אישות, רמב"ם, פרק י"ב

כתובות נט, ב

ערוך שולחן הלכות גיטין קנ"ד ט"ז.

ספרות חז"ל

ספר בראשית פרק ג' פסוק ט"ז, פירוש הרמב"ן

ספר בראשית פרק ג' פסוק ט"ז, פירוש רש"י

ספר שמות, פרק כ', עשרת הדיברות, פירוש האבן עזרא ל"לא תנאף"

ספר שמות, פרק כ', עשרת הדיברות, פירוש חזקוני ל"לא תנאף"